



Organisation  
des Nations Unies  
pour l'éducation,  
la science et la culture



Patrimoine  
culturel  
immatériel

# Reprezentativní seznam

Formulář ICH-02

## REPREZENTATIVNÍ SEZNAM NEHMOTNÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ LIDSTVA

### A. Signatářský(é) stát(y)

Slovenská republika, Česká republika

### B. Název prvku

#### B.1. Název prvku v angličtině nebo ve francouzštině

Slovak and Czech Puppetry

#### B.2. V případě potřeby uvést název prvku v jazyce a písmu dotčeného společenství

Slovenské a české babkářstvo (slovenština), Slovenské a české loutkářství (čeština)

#### B.3. V případě potřeby další název (názvy) prvku

bábkové divadlo, lútkové divadlo (slovenština)

loutkové divadlo, pimprlové divadlo (čeština)

### C. Označení dotčených společenství, skupin nebo případně jednotlivců

Slovenská a česká loutkářská společenství, jejichž reprezentanti podepsali jejich jménem souhlas s nominací (viz rubrika 4.b).

### D. Zeměpisné umístění a rozsah prvku

Slovenské a české loutkářství (dále jen prvek) pokrývá celé území obou států. Ve Slovenské republice je soustředěno zejména v západní části (Bratislava, Nitra), na středním Slovensku (Banská Bystrica, Zvolen, Žilina, Modrý Kameň) a na východním Slovensku (Košice). V České republice se zvláště koncentruje na území východních Čech, dále je zastoupeno v Praze a části jižních, západních Čech (Plzeň) a severních Čech (Liberecko).

### E. Kontaktní osoba pro účely korespondence

#### E.1 Určená kontaktní osoba

Označení (paní/pán apod.): Pan

Příjmení: Assoc. Prof. Hamar, PhD.

Jméno: Juraj

Instituce/funkce: Director-General

The Slovak State Traditional Dance Company (SLUK)

Slovak Intangible Heritage Centre (CTLK)

Adresa:

Balkánská 31, 853 08 Bratislava

Slovak Republic

Číslo telefonu: +421 2 204 78 235

Elektronická adresa: e-mail: [juraj.hamar@sluk.sk](mailto:juraj.hamar@sluk.sk)

Další relevantní informace:

Chairman of the Council of Ministry of Culture for Safeguarding of ICH

Označení (paní/pán apod.): Paní

Příjmení: Limová

Jméno: Dita

Instituce/funkce: vedoucí oddělení pro UNESCO

Adresa:

Odbor mezinárodních vztahů

Ministerstvo kultury České republiky

Maltézské náměstí 47/1, 118 11 Praha 1

Česká republika

Číslo telefonu: +420 257 085 371

Elektronická adresa: [dita.limova@mkcr.cz](mailto:dita.limova@mkcr.cz)

Další relevantní informace:

## **E.2 Ostatní kontaktní osoby**

Slovenská republika

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pán Ján Paprčka

Director of Department of Intangible Cultural Heritage and Disadvantaged  
Groups, Cultural Heritage Section, Ministry of Culture of Slovak Republic

Adresa:

Námestie SNP 33, 813 31 Bratislava

Slovak Republic

Číslo telefonu: +421 2 20 482 408, +421 2 204 82 476

Elektronická adresa: [jan.paprcka@culture.gov.sk](mailto:jan.paprcka@culture.gov.sk)

Česká republika

Jméno a postavení kontaktní osoby: Paní Lenka Lázněvská

Director

National Information and Consulting Centre for Culture (NIPOS)

Adresa:

Fügnerovo nám. 5, 120 21 Praha 2

Czech Republic

Číslo telefonu: +420 221 507 935

Elektronická adresa: [laznovska@nipos-mk.cz](mailto:laznovska@nipos-mk.cz)

## 1. Identifikační údaje a definice prvku

orální tradice a projevy, včetně jazyka, jakožto vektoru nehmotného kulturního dědictví

interpretační umění

sociální zvyklosti, obřady a slavností události

znalosti a zvyklosti týkající se přírody a vesmíru

dovednosti spojené s tradičními řemesly

jiný(a) ( ... )

Slovensky nebo česky provozované loutkové divadlo, vnímané coby jev ve všech jeho historických podobách a rozmanitých projevech, synkreticky slučuje dovednosti dramatické, dramaturgické, inscenační, interpretační, scénografické, výtvarné i hudební.

Jeho jádrem je představení, v němž divadelní role hrají ikonické znaky – loutky (nejčastěji ze dřeva) reálných nebo fantastických postav, někdy i zvířat nebo předmětů, které v reálném čase představení projevují živost pohybem, případně mluvou, jsou viditelně nebo skrytě animovány a ovládány různými mechanismy prostřednictvím jednoho či více loutkářů.

Prvek je neoddelitelnou součástí slovenské a české domácí divadelní a literární tradice. Původními nositeli tohoto prvku byly zhruba od poloviny 18. století rodiny kočovných loutkářů, jejichž produkce znamenaly vůbec první kontakt širších lidových vrstev s divadelní kulturou. Koncem 18. století, díky propojení s národně uvědomovacím procesem, nabyl prvek svébytné podoby lišící se v mnoha aspektech od loutkového divadla jiných kulturních komunit. Původní, de facto internacionální, repertoár procházel procesem folklorizace a postupně vstřebával domácí jazykové a tematické prvky. Archetypem komického hrdiny je Kašpárek (ČR), Gašparko (SR). V postavách se objevily místní charaktery, zejména komické a lidové typy s osobitými vlastnostmi i vzezřením, jako Škrhola, Trčka aj.

Prvek je neodmyslitelně spjat s řemeslnou tvorbou (řezba, omalování a kostýmování loutek, malba dekorací) a často také s lidovými obřady a slavnostmi (hody, trhy, poutě).

Díky předávání dovedností, zkušeností, ale i samotných předmětů (loutky, dekorace, scény atd.) z generace na generaci má prvek nesmírně silnou a pevnou tradici. Dnešní loutková představení mají mnoho různých forem a navazují na to nejlepší z loutkářské tradice.

*(i) Nositelé a praktičtí uživatelé prvku*

Nositeli prvku jsou interpreti, autoři loutkových her a výrobci loutek (řezbáři). Uživatelé jsou diváci představení, často rodiny s dětmi. Právě loutkové divadlo bývá prvním kontaktem dětí s divadelním obrazem světa a mezilidských vztahů prostřednictvím divadelní fikce a symbolů.

Uživatelé jsou dále v obou republikách paměťové instituce, které se systematicky zabývají uchováváním artefaktů souvisejících s nominovaným prvkem, jeho dokumentací a prezentací a jeho vědeckým zkoumáním. Jde o specializovaná muzea loutek, muzea vědy a umění, lokální muzea a další vědecko-výzkumné instituce.

Odpovědnost za zachování (prezentaci a předávání) prvku nesou v obou státech především nositelé prvku, tj. loutkáři, viz podrobněji rubrika 1(iii), a orgány veřejné správy, zejména na místní a regionální úrovni, v jejichž kompetenci je ze zákona vytváření podmínek pro uspokojování kulturních potřeb občanů.

### *(ii) Předávání znalostí a dovedností spojených s tímto prvkem v současnosti*

Dovednosti související s loutkářstvím se předávají především spontánním učením, nápodobou, praxí při přirozené generační obměně členů komunit interpretů. Na Slovensku je tento proces ještě prohlubován faktem, že jádrem nositelů prvku jsou tradiční loutkářské rody, v jejichž rámci toto předávání probíhá.

Dalším způsobem předávání je neformální umělecké vzdělávání ve formě workshopů pořádaných zejména zainteresovanými nevládními neziskovými organizacemi nebo prostřednictvím vzdělávání v základních uměleckých školách, jejichž žáci a studenti - ač se programově nepřipravují na profesionální uměleckou dráhu - prohlubují svůj talent osvojováním know-how příslušného prvku. (Základní umělecké školy poskytují v obou státech doplňkové vzdělávání k povinným základním školám na bázi dobrovolnosti.)

### *(iii) Sociální funkce a kulturní význam pro společnost v současnosti*

Pro demografický obraz obou republik je charakteristická převaha malých obcí do pěti tisíc obyvatel. Loutkové divadlo je v tomto prostředí uměním pro lokální komunitu, které zprostředkovává vidění světa a předává humanitní poselství ve smyslu indentifikace tradičních etických norem a hodnot (dobro, zlo, pravda, lež a další) a učí porozumět jazyku umění. V tomto smyslu je součástí enkulturačního procesu, o to účinněji, že má formu oblíbené tradiční lidové zábavy dětí a rodin s dětmi. Praktikování prvku však existuje i nezávisle na organizovaných komunitách interpretů, a sice v rodinách, kde si děti často hrají loutkové divadlo samy nebo s rodiči. Zejména u dětí společný prožitek divadelního představení nepochybně vede k osvojování základních hodnot a norem.

Významnou socializační funkci plní i v komunitách interpretů. Jejich členové se při hraní loutkového divadla rozvíjejí jako kreativní osobnosti, osvojují si principy kooperace a komunikace jak mezi sebou navzájem, tak se společnostmi diváků, posiluje se vědomí jejich sociální identifikace.

Loutkářství je pokračováním více než dvoustleté společné lidové tradice a je součástí kultury a kulturního života v obou republikách i na “nadlokální” úrovni (např. pravidelné festivaly, stálé loutkové scény). Bilaterální akce přispívají k vzájemnému jazykovému porozumění mezi Čechy a Slováky.

Význam tohoto tradičního prvku je možné rovněž dokumentovat na jeho přesahu do jiných uměleckých oborů (např. do loutkového filmu aj. audiovizuální produkce).

*(iv) Soulad se stávajícími mezinárodními nástroji v oblasti lidských práv, požadavkem vzájemné úcty mezi společenstvími, skupinami a jednotlivci, slučitelnost s trvale udržitelným rozvojem*

Starší repertoár lidových loutkových her v typech některých postav a v některých tradičních fabulích (zejména z 19. století a první třetiny 20. století) někdy obsahoval nadsázku vycházející z naivní a zjednodušené interpretace dobových reálií, např. venkovského prostředí, jejíž slučitelnost s dnešními standardy lidských práv a vzájemného respektu mezi společenstvími a skupinami, zejména etnickými a náboženskými, a důstojností lidské bytosti evokuje určité pochybnosti. Tyto fabule však nejsou předmětem nominace. Současný repertoár a praxe komunit interpretů těmto standardům již plně odpovídají. Nadto, platné právní předpisy obou republik plně a pod sankcí garantují lidská práva ve smyslu požadavku vzájemné úcty mezi společenstvími, sociálními skupinami a jednotlivci.

V současné době neexistuje žádná část prvku, která by byla neslučitelná s existujícími mezinárodními nástroji upravujícími lidská práva anebo s trvale udržitelným rozvojem.

## **2. Příspěvek ke zviditelnění a uvědomění a podpora dialogu**

*(i) Zajištění viditelnosti nehmotného kulturního dědictví obecně, zvýšení povědomí o jeho významu na místní, národní a mezinárodní úrovni po zápisu prvku do Reprezentativního seznamu*

Vycházejíce ze svých dosavadních zkušeností oba státy konstatují, že případné zapsání prvku do Reprezentativního seznamu ICH vzbudí v obou republikách pozornost médií a následně veřejnosti: v první fázi o nominovaný prvek a Reprezentativní seznam a ve druhé fázi o problematiku ICH jako celku. Prohloubení znalostí o kulturní rozmanitosti světa vyvolá i zájem na jejím zachování v rámci mezinárodního společenství.

Na národní, oblastní a lokální úrovni bude zápis evokovat pocit trvalé hrdosti nad mezinárodním uznáním i místně provozovaného prvku a tato hrdost zpětně vyvolá zájem o ostatní prvky na Reprezentativním seznamu ICH.

Eventuální zápis prvku v očích veřejnosti dále potvrdí legitimitu stávajícího názoru obou národních ministerstev na výlučnou hodnotu nominovaného prvku v kontextu celého národního ICH a na oprávněnost obou přijatých národních kulturních politik zaměřených na ICH a dotačních programů specializovaných ve prospěch zachování ICH.

*(ii) Podpora dialogu mezi společenstvími, skupinami a jednotlivci*

Komunikace uvnitř společenství interpretů a diváků a mezi oběma komunitami je přirozenou součástí praktikování prvku. Komunikace mezi diváky, zejména dětskými, a interprety hrajícími s loutkami je v obou zemích tradičním znakem loutkového divadla (např. děti jednání postav hlasitě komentují, přímo je oslovují, varují je před určitým jednáním apod.).

Zprostředkování obecně platných etických hodnot a norem dává prvku velký potenciál pro posilování pochopení a pocitu sounáležitosti i mezi komunitami, které náležejí k různým kulturně geografickým okruhům. Svědčí o tom specializované mezinárodní festivaly, na nichž je z reakcí diváků zřejmé, že porozuměli sdělení zprostředkovaného prvku. Takovéto festivaly jsou pořádány v obou státech.

I když se v roce 1993 Československo rozdělilo do dvou samostatných republik, díky jazykové příbuznosti a společné tradici loutkářství spolupráce nositelů prvku z obou republik pokračuje. Dochází k výměně souborů, komunity interpretů z obou republik vystupují na mezinárodních festivalech i v dalších zemích, a přispívají tak k poznání kulturní rozmanitosti. Jejich inscenace jsou uváděny také na přehlídkách jiných oborů (např. hudebních, folklorních), čímž obohacují mezioborový dialog.

### *(iii) Podpora úcty ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti*

Prvek iniciuje kreativitu v jiných oblastech kultury, např. v literatuře, výtvarných řemeslech, filmu, na druhé straně v nich nachází své inspirace.

V jeho současné podobě se objevují vlivy jak z tradiční domácí lidové kultury, tak z kultur jiných národů. Pestrost forem, v níž existuje, a to textová, dramaturgická, výtvarná včetně režijních přístupů, je sama o sobě dokladem kulturní rozmanitosti, stejně jako pestrost sdělovaných obsahů.

Loutkářské inscenace jsou uváděny také na festivalech jiných oborů (např. hudebních, literárních, folklorních a jiných divadelních žánrů) a obohacují tak dialog mezi jimi zastupovanými kulturami.

Prvek svými specifickými znaky (tj. divadelností, stylizovaností a komediálností) přispívá k vnitřní rozmanitosti fenoménu světového loutkového divadla. Jeho zachování je proto příspěvkem k udržení rozmanitosti forem projevů kultury v globálním měřítku a lidské tvořivosti vůbec.

Zápis otevře prostor ke kulturnímu dialogu na národní i mezinárodní úrovni a bude významným motivačním impulsem pro orgány veřejné správy i politiky, pokud jde o péči o ICH v obou republikách i v oblasti mezinárodní výměny zkušeností, jak o prvek pečovat.

### 3. Záchovná opatření

#### 3.a. Úsilí vynaložené v minulosti a současnosti na ochranu prvku

##### (i) Zajištění životaschopnosti prvku na úrovni společenství, skupin, případně dotčených jednotlivců

Nositelé prvku zabezpečují jeho životaschopnost především praktikováním jeho tradičního know-how v rámci přirozené generační výměny členů komunit. Projevuje se to zejména při koncipování a přípravě inscenací, kdy uplatňují a předávají si zkušenosti tak, aby byly respektovány určující vlastnosti prvku, tj. divadelnost, komediálnost a stylizovanost. Konkrétně se jedná o tvorbu loutek, dekorací, rekvizit, dále o inscenační princip, resp. ovládání (animaci) loutky, herecký projev a v neposlední řadě specifickou komunikaci s divákem prostřednictvím loutky. Životaschopnost prvku je též zaručena jinými aktivitami jako pořádáním festivalů, výstav, oborových setkání, kolokvií, vydáváním tematických periodik a publikací.

Živý dialog během představení mezi loutkou a divákem je jimi nadále považován za znamení úspěchu. Systém transmise, zachování a propagace loutkářství v obou republikách není ohrožen a všichni zúčastnění (stakeholders) synergicky pracují na tom, aby systém fungoval.

Přehled aktivit loutkářských komunit a spolupracujících odborných organizací ve Slovenské a České republice:

- Koordinační činnost Slovenského a Českého centra UNIMA,
- pořádání celostátních a mezinárodních festivalů (např. Anderleho Radvaň, Bábkarská Bystrica, Bábková Žilina, Loutkářská Chrudim, Skupova Plzeň, Mateřinka Liberec, Spectaculo interesse),
- pořádání regionálních a místních loutkářských festivalů (např. Skupovy Strakonice, Třebíčské loutkářské jaro, Festival pražských loutkářů, Turnovský drahokam, Faustování Bechyně, Pimprlení Plzeň, Opavská rolnička, Zlatá priadka, Rozprávková Modra),
- vydávání monografií o loutkářství (viz Seznam literatury, 6.b.),
- organizace mezinárodních teatrologických konferencí (např. Ludové bábkové divadlo v Evropě, České loutkové divadlo – tradice, legenda a skutečnost),
- veřejné výstavy soukromých sbírek tradičních loutek (např. Antona Anderleho, manželů Jiráskových),
- vydávání časopisu Loutkář (od r. 1912),
- činnost celostátních spolků (např. Svaz českých divadelních ochotníků, Volné sdružení východočeských divadelníků, Tatrmani Sudoměřice, Priatelia starého divadla),



- workshopy věnované výrobě loutek a divadel (např. Loutkářská Chrudim),
- činnost stálých expozic loutek (např. Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi, Muzeum loutek a cirkusu v Prachaticích, Muzeum loutek Plzeň, Múzeum hračiek a bábkarských kultúr Modrý Kameň, Bábkarský salón v Literárnom hudobnom múzeu v Banskej Bystrici).

- 

Záchovná opatření v současné době přijata na úrovni dotčených společenství, skupin nebo jednotlivců

x  přenos, zejména na základě formálního nebo neformálního vzdělávání

x  identifikace, dokumentace, výzkum

x  zachování, ochrana

x  propagace, zviditelnění

revitalizace

(ii) *Přehled záchovných aktivit v signatářských zemích v minulosti a současnosti*

Přehled aktivit ve Slovenské a České republice:

- Implicitní zahrnutí prvku do zásadních koncepčních dokumentů schválených vládami (Slovenská republika: Štátna kultúrna politika, Konceptia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru, projekt Digitálny fond tradičnej ľudovej kultúry v rámci národného Operačného programu informatizácie spoločnosti s podporou Európskej únie; Česká republika: Státní kulturní politika, Koncepce účinnější péče o umění, Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu),
- vytvoření systému specializovaných grantových programů z veřejných rozpočtů orgány veřejné správy různých stupňů včetně ministerstev kultury ve prospěch prezentace loutkářství a projektů neformálního vzdělávání v něm (např. grantový system Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre podporu umenia a nehmotného kultúrneho dedičstva, dotační řady Ministerstva kultury: Podpora nerpofesionálních uměleckých aktivit, Podpora tradiční lidové kultury)
- zřízení státních institucí pečujících o prvek a podpora jejich činnosti ve prospěch jeho rozvíjení (např. ve Slovenské republice: Divadelný ústav, Národné osvetové centrum, Múzeum hračiek a bábkarských kultúr; v České republice: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Národní ústav lidové kultury, Institut umění – Divadelní ústav),
- zahrnutí prvku do systému cen udělovaných ministerstvy kultury,
- zahrnutí prvku do sbírkotvorné, prezentační, edukativní a event. badatelské činnosti regionálních paměťových institucí zřizovaných nižšími orgány veřejné správy, tak i národních paměťových institucí zřizovaných nominujícími státy (např. ve Slovenské republice zřízení Bábkarského salónu v Literárnom a hudobnom múzeu pri Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici, zřízení Múzea

hračiek a bábkarských kultúr pri Slovenskom národnom múzeu; v České republice zřízení Muzea loutkářských kultur, divadelních oddělení Národního muzea, Moravského zemského muzea, Slezského zemského muzea).

Ochranná opatření přijatá v současné době na úrovni signatářských států ve vztahu k danému prvku

přenos, zejména na základě formálního nebo neformálního vzdělávání

identifikace, dokumentace, výzkum

zachování, ochrana

propagace, zhodnocení

revitalizace

### **3.b. Navrhovaná záchovní opatření**

*(i) Opatření k zachování životaschopnosti prvku s ohledem na nechtěné následky vyvolaných zápisem nebo zviditelněním a zvláštní pozorností veřejnosti*

Vzhledem k povaze tohoto prvku potenciální nebezpečí ohrožení prvku přílišným zájmem veřejnosti nehrozí a opatření v tomto směru nejsou nutná. Podstatnou součástí prvku je totiž intimnější dialog mezi jevištěm a diváky, který vyžaduje prostor určité velikosti. Dochází tak k přirozené regulaci počtu diváků kapacitou těchto sálů a prostor. Nehrozí tedy nebezpečí využití multimediálních hal, arén či velkých exteriérových prostor, kde by loutkové divadlo bylo předmětem masové komercializace. Ostatně, předpokládá se periodické sledování dopadů zápisu (viz další text).

Cílem níže uvedených opatření zaměřených na udržení životaschopnosti prvku je především jeho propagace na veřejnosti, pokračování aktivit v mapování prvku a sledování jeho stavu a další upřesňování jeho definování. Předpokládá se rovněž, že vzhledem k tomu, že slovenské i české loutkářství je rovněž součástí kulturní tradice jednotlivých regionů a míst, budou tamními orgány veřejné správy podle místních podmínek přijímána opatření k využití tohoto potenciálu.

Navrhovaná opatření společná:

- Vytvoření stálé česko-slovenské koordinační platformy pro rozvoj prvku, sledování a vyhodnocování dopadů zápisu včetně přijímání opatření (prosinec 2015). Tato platforma bude složená ze zástupců zainteresovaných institucí, zainteresovaných komunit a nositelů prvku, odborné veřejnosti a nevládních organizací, jmenovaných oběma ministerstvy kultury. Její činnost bude mít podobu stálé konference o prvku, s příležitostnými setkáními (zasedání v rámci konání festivalů, workshopů, konferencí, pracovní a tvůrčí setkání s nositeli prvku a zástupci samospráv apod). Platforma bude koordinovat a iniciovat aktivity obou zemí a rovněž se bude zabývat výsledky činnosti zainteresovaných institucí v působnosti obou ministerstev. Bude se scházet nejméně jednou

ročně a bude otevřena i občasně spolupráci s experty a zástupci podobných komunit a nositelů prvku z dalších zemí.

- vydání česko-slovenské publikace s upraveným nominačním textem a kompletní dokumentací (2016),
- spolupráce při vydávání audiovizuálního nosiče o Slovenském a českém loutkářství (2015),
- putovní česko-slovenská výstava o českém a slovenském loutkářství (2018), která ve formě moderní interaktivní instalace využije jak historické sbírky paměťových institucí, tak originální artefakty (zejména loutky, dekorace) aktivních loutkářů,
- podpora účasti loutkářů obou zemí na mezinárodních festivalech konaných v obou nominujících zemích včetně pokračování výměny porotců a lektorů (průběžně),
- koncipování a realizace workshopů zaměřených na mladé loutkáře z obou zemí na hlavních festivalech - Anderleho Radvaň (2017) a Loutkářská Chrudim (2016),
- vytvoření společného plánu opatření Českého a Slovenského centra UNIMA na období 2016 – 2020 (2015),
- vytvoření manuálu pro nabídku loutkových představení pro děti i dospělé (2017),
- vydání interaktivní publikace o prvku pro děti v rámci projektu Slovak Intangible Heritage Centre „Tradície pre budúcnosť“,
- průběžné navazování kontaktů s pořadateli slavností a festivalů různých žánrů a podobných příležitostí, na nichž by bylo možné prezentovat loutkáře a loutkářské inscenace,
- podpora projektů, které přispívají ke zviditelnění a popularizaci prvku (ve Slovenské a České republice např. projekt Noc divadel, realizace zahraničních výstav, které představí slovenské a české loutkářství krajanům a veřejnosti v zahraničí),
- podpora propagace, publicita a zviditelnění prvku ve Slovenské a České republice prostřednictvím veřejnoprávních médií (zvláště rozhlasu a televize), dále prostřednictvím různých tematických publicistických, umělecko-dokumentárních a uměleckých formátů/relací,
- vytvoření informačních a propagačních panelů a plakátů týkajících se prvku pro potřeby loutkářských festivalů, loutkových divadel, místní a regionální samosprávy a zainteresovaných institucí.

#### *(ii) Provádění navrhovaných záchovných opatření*

Navrhovaná opatření ve Slovenské a České republice:

- Periodický monitoring vývoje prvku vyplývající z jeho zařazení do národního seznamu ICH a v případě jeho ohrožení přijetí nápravných opatření doporučených Národní radou pro tradiční lidovu kulturu (Česká republika) a Radou pre ochranu tradičnej a ľudovej kultúry pri Ministerstvu kultúry SR alebo Koordinačným centrom tradičnej ľudovej kultúry (Slovenská republika) a Národním ústavem lidové kultury (Česká republika),

- roční doplňková statistická šetření k četnosti loutkových divadelních představení a jejich návštěvnosti zahrnující celé spektrum nositelů prvku,
- přiměřeně možnostem veřejných rozpočtů pokračování specializovaných grantových programů přijatých orgány veřejné správy různých stupňů na podporu veřejné prezentace prvku včetně specializovaných festivalů aj. projektů týkajících se neformálního vzdělávání v něm a edičních projektů,
- přiměřeně možnostem veřejných rozpočtů financování sbírkotvorné, prezentační a badatelské činnosti odborných i paměťových institucí zřízených orgány veřejné správy,
- podpora digitalizace specializovaných sbírkových fondů veřejných paměťových institucí a soukromých sbírek včetně soukromých archivů loutkářských rodin, archivů loutkových divadel, divadelních festivalů, sbírek a archivů místní a regionální samosprávy,
- podpora propagace prvku v médiích a při příležitostných kulturních a společenských akcích (festivaly, konference, přednášky, výstavy apod.),
- podpora prezentace prvku v rámci školského a mimoškolského vzdělávacího systému (výchovná divadelní představení, zařazení prvku jako tématu pro dramatické, mimoškolní umělecké kroužky, ve Slovenské republice vytvoření a zařazení tématu, který se vztahuje k prvku, do předmětu Regionálna výchova na základných školách).

*(iii) Zapojení společenství, skupin a jednotlivců do plánování a provádění navrhovaných záchovných opatření*

Oba národní koordinátoři, tj. The Slovak State Traditional Dance Company (Intangible Cultural Heritage Centre) (CTEK by SEUK) na slovenské straně a Národní informační a poradenské středisko pro kulturu na české straně (NIPOS) při přípravě nominace prováděli konzultace s reprezentanty nositelů prvku, s cílem zjistit jejich názory na záchovná opatření. Z nich byl následně sestaven soubor jimi společně sdílených opatření:

- Pokračování interpretační činnosti a transmise prvku v rámci interpretačních komunit,
- pokračování činnosti stálých loutkových scén v jednotlivých místech včetně výroby loutek a dekorací (tradiční produkce pro rodiny a děti),
- pořádání přehlídek a festivalů s využitím grantů z dotačních programů zřízených orgány veřejné správy, ale také podpora prezentace prvku na příležitostných akcích místní a regionální samosprávy, resp. na festivalech jiného zaměření (folklórní, hudební, literární, divadelní a jiné festivaly a akce),
- pokračování ve vydávání periodika Loutkář,

- mezinárodní výměna loutkářských aktivit a rovněž metod předávání a zachování loutkářství (konference, workshopy),
- pokračování koordinační činnosti Českého a Slovenského centra UNIMA (udělování Ceny Erik, Ceny Hašterica),
- podpora mobility loutkářů a loutkářských inscenací,
- vytvoření databáze nositelů prvku pro potřeby jejich vzájemného propojení (networking),
- zainteresování komunit a nositelů prvku také na dokumentaci a ochraně prvku (např. ve Slovenské republice v rámci projektu Digitálny fond tradičnej ľudovej kultúry - národný Operačný program informatizácie spoločnosti s podporou Evropské unie; v České republice databáze [www.amaterskedivadlo.cz](http://www.amaterskedivadlo.cz), podporované v minulých letech z fondů EHS/Norsko).

### 3.c. Příslušná(é) organizace zapojená(é) do ochrany

Slovenská republika:

Název organizace: Ministry of Culture of Slovak Republic

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pan Ján Paprčka

Director of Department of Intangible Cultural Heritage and Disadvantaged

Groups, Cultural Heritage Section

Adresa:

Námestie SNP 33, 813 31 Bratislava

Slovak Republic

Číslo telefonu: +421 2 20 482 408, +421 2 204 82 476

Elektronická adresa: [jan.paprcka@culture.gov.sk](mailto:jan.paprcka@culture.gov.sk)

Další relevantní informace:

-----

Název organizace: Slovak State Traditional Dance Company (Intangible Cultural Heritage Centre (CTEK by SĽUK)

Jméno a postavení kontaktní osoby: Assoc. Professor Juraj Hamar, PhD.

Director General

Chairman of the Council of Ministry of Culture for Safeguarding of ICH

Adresa:

Balkánská 31, 853 08 Bratislava

Slovak Republik

Číslo telefonu: + 421 2 204 78 235

Elektronická adresa: juraj.hamar@sluk.sk

-----

Název organizace: Mesto Banská Bystrica

Jméno a postavení kontaktní osoby: Ján Nosko

Primátor

Adresa:

Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica

Slovak Republic

Číslo telefonu: +421 48 4330 101

Elektronická adresa: primator@banskabystrica.sk

-----

Název organizace: Slovenské centrum UNIMA

Jméno a postavení kontaktní osoby: Ivan Gontko, chairman

Adresa:

Rudnayovo námestie 2

811 01 Bratislava

Slovak Republik

-----

Česká republika:

Název organizace: Ministry of Culture of Czech Republic

Jméno a postavení kontaktní osoby: Paní Zuzana Malcová

Director of Department of Regional and National Minority Culture,

Cultural Heritage Section

Adresa:

Maltézské nám. 1, 118 01 Praha 1

Czech Republic

Číslo telefonu: +420 257 085 256

Elektronická adresa: zuzana.malcova@mkcr.cz

-----

Název organizace: National Information and Consulting Centre for Culture (NIPOS)

Jméno a postavení kontaktní osoby: Paní Lenka Lázňovská

Director

Adresa:

Fügnerovo nám. 5, 120 21 Praha 2

Czech Republic

Číslo telefonu: +420 221 507 935

Elektronická adresa: laznovska@nipos-mk.cz

-----

Název organizace: Národní ústav lidové kultury (NÚLK)

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pan Jan Krist

Director

Adresa:

Zámek 672

Strážnice 69 602

Czech Republic

Číslo telefonu: +420 518 306 611

Název organizace: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pan Pavel Mertlík

vedoucí odboru kultury

Adresa:

Pivovarské nám. 1245, 500 03 Hradec Králové

Česká republika

-----

Název organizace: Krajský úřad Pardubického kraje

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pan Tomáš Libánek

vedoucí oddělení kultury a památkové péče

Adresa:

Komenského náměstí 125, 532 11 Pardubice

Česká republika

-----

Název organizace: Krajský úřad Plzeňského kraje

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pan Zdeněk Valenta

referent oddělení kultury

Adresa:

Škroupova 18, 306 13 Plzeň

Česká republika

-----

Název organizace: Magistrát města Plzně

Jméno a postavení kontaktní osoby: Paní Květuše Sokolová

vedoucí odboru kultury



Adresa:

Kopeckého sady 11, 306 32 Plzeň

Česká republika

-----

Název organizace: Městský úřad Chrudim

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pan Petr Řezníček

Starosta

Adresa:

Resselovo náměstí 77, 537 16 Chrudim

Česká republika

-----

Název organizace: České centrum UNIMA

Jméno a postavení kontaktní osoby: Paní Nina Malíková

předsedkyně

Adresa:

Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1

Česká republika

#### **4. Účast a souhlas společenství v průběhu procesu zápisu**

##### **4.a. Účast dotčených společenství, skupin a jednotlivců v průběhu procesu zápisu**

Ve Slovenské republice se začala příprava zápisu do Reprezentativního seznamu ICH plánovat v roce 2011 během Mezinárodního festivalu tradičního loutkového divadla Anderleho Radvaň, kdy poprvé zasedala pracovní skupina složená ze zástupců dotčených společenství, spolků a spolupracujících institucí (Literárne a hudobné múzeum, město Banská Bystrica, mimovládne nevládní organizácie: Slovenské centrum pre tradičnú kultúru, Priatelia starého divadla, slovenské centrum UNIMA, Habakuky, divadlo Tyjátr, divadlo Teatro Carnevalo a ďalší) a dále za přítomnosti zahraničních loutkářů a zahraničních teatrologů včetně žijících členů loutkářské rodiny Anderlovců.

Účast dotčených společenství, skupin a jednotlivců (Literárne a hudobné múzeum, mesto Banská Bystrica, nevládní organizace: Slovenské centrum pre tradičnú kultúru, Priatelia starého divadla, slovenské centrum UNIMA, Habakuky, Ivan Gontko, Juraj Hamar) na nominačním procesy byla velmi aktivní. Uskutečnilo se několik setkání pracovní skupiny s dotčenými společenstvími, během nichž se zúčastnění seznámili s cíli Úmluvy o ochraně ICH a významem národního seznamu ICH. Byla vytvořena databáze loutkářů a loutkářských rodin, výrobců loutek a reprezentantů dalších dotčených společenství. Po celém Slovensku byla pravidelně pořádána divadelní představení, uskutečnil se výzkum a dokumentace prvku. V závěrečné etapě pracovní skupina vypracovala nominační spis s povinnými přílohami.

V České republice byly učiněny první kroky k přípravě nominace prvku do Reprezentativního seznamu ICH v roce 2011 vytvořením pracovní skupiny za účasti členů loutkářských souborů (Sdružení pro podporu tradic východočeských loutkářů), teatrologů, zástupců Českého centra UNIMA, dále paměťových institucí (Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi, Moravské zemské muzeum v Brně) a rovněž představitelů místních a krajských samospráv (Město Chrudim, Královéhradecký a Pardubický kraj). Během následujících let (2012 – 2014) se do přípravy zapojili také zástupci dotčených společenství, skupin i jednotlivců z dalších regionů České republiky, koordinovaných Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu (NIPOS) a Národním ústavem pro lidovou kulturu (NÚLK), kteří intenzivně spolupracovali na realizaci nominační dokumentace.

Účastníci podílející se na přípravě nominace byli seznámeni s principy a významem nejen Reprezentativního seznamu ICH lidstva, ale i s Úmluvou o zachování nehmotného kulturního dědictví. Dotyční vyjádřili souhlas se základními opatřeními k zachování prvku, které se jich týkají, a potvrdili rovněž, že ve svých aktivitách budou pokračovat i v případě neúspěchu zápisu do seznamu.

#### **4.b. Svobodný, předem daný a poučený souhlas s podáním žádosti**

Koordinátoři během projednávání nominace s nositeli je poučili o významu nominace a o závazcích, které pro ně z toho vyplývají. Na základě tohoto poučení nositelé prvku (loutkáři, vedoucí loutkářských souborů, výrobci loutek a loutkových scén, sběratelé loutek, návštěvníci loutkářských festivalů, členové nevládních organizací a sdružení) učinili svobodná prohlášení, jimiž vyslovili svůj svobodný souhlas s nominací. Tato prohlášení včetně podpisů zástupců jsou uvedena v písemné, případně ve filmové podobě, viz příloha č. 6. a.

Svobodný, předem daný a poučený souhlas dotčených společenství, skupin a rovněž jednotlivců s návrhem na zápis prvku jsme získávali různými způsoby: na loutkářských festivalech, při uvádění loutkových divadelních produkcí, osobní návštěvou u loutkářů, sběratelů loutek nebo tvůrců loutek a loutkových scén. Vzhledem k tomu, že příslušné národní seznamy (slovenský i český) byly propagované ve Slovenské i České republice (zejména prostřednictvím médií a zainteresovaných institucí) a současně s nimi byl propagován i Reprezentativní seznam ICH lidstva a veřejnost se také průběžně dovídala o společné snaze Slovenské a České republiky zapsat prvek do Reprezentativního seznamu ICH lidstva, někteří další

jednotlivci a dotčená společenství projevili vstřícnost a zájem o tuto problematiku. Jako výraz podpory naší iniciativy nám poskytli svůj svobodný, předem daný a poučený souhlas s podáním žádosti.

#### **4.c. Dodržování obyčejových zvyklostí v oblasti přístupu k prvku**

Neexistují žádné zvyky, praktiky nebo obyčeje, které by bránily přístupnosti prvku. Z jeho historie a charakteru naopak vyplývá, že tradičně byl a je určený publiku a jeho nositelé se, opět tradičně, snažili o co největší publicitu. Není potřebné přijímat žádná opatření na zabezpečení omezeného přístupu k prvku.

Z hlediska práv k duševnímu vlastnictví a práv mu příbuzných a sousedících jsou loutková divadelní představení uměleckými výkony. Výroba a veřejné šíření audio-vizuálních záznamů uměleckých výkonů je upravena v České i Slovenské republice právními předpisy (v ČR zákon č. 398/2006 Sb., autorský zákon a předpisy související, ve znění pozdějších předpisů ve znění pozdějších předpisů a v SR zákon č. 618/2003 Z. z. o autorském práve a právach súvisiacich s autorským právom - autorský zákon - v znení neskorších predpisov) garantujícími práva výkonných umělců.

Osobní údaje interpretů podléhají ochraně ve smyslu zákona č. 84/2014 Zb. o ochrane osobných údajov a jeho novelám (Slovenská republika) a zákona č. 101/2000 Sb.o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů v platném znění (Česká republika).

#### **4.d. Zainteresovaná(é) organizace společenství nebo jeho (jejich) zástupce(i)**

Slovenská republika

Název entity:

Bratislavské bábkové divadlo

Jméno a postavení kontaktní osoby: Ján Brtiš, ředitel divadla

Adresa:

Dunajská 36, 811 08 Bratislava

Slovenská republika

Číslo telefonu: +421 252 923 668

Elektronická adresa: [brtis@babkovedivadlo.sk](mailto:brtis@babkovedivadlo.sk)

-----

Název entity:

Divadlo Harry Teater

Jméno a postavení kontaktní osoby: Ján Haruštiak, principál

Adresa:

Kráľovohol'ská 16, 974 01 Banská Bystrica

Slovenská republika

-----

Název entity:

Teátro Neline

Jméno a postavení kontaktní osoby: Nela Dušová, principal

Adresa:

J. Holčeka 21, 900 86 Budmerice

Slovenská republika

-----

Název entity:

TYJÁTR

Jméno a postavení kontaktní osoby: Ivana Gontková, principál

Adresa:

Farská 42, 949 01 Nitra

Slovenská republika

-----

Název entity:

Bábkové divadlo Žilina

Jméno a postavení kontaktní osoby: Peter Tabaček, ředitel

Adresa:

Kuzmányho 6, 011 37 Žilina

Slovenská republika

-----

Název entity:

Bábkové divadlo v Košiciach

Jméno a postavení kontaktní osoby: Pavol Hrehorčák, ředitel

Adresa:

Tajovského 4, 040 01 Košice

Slovenská republika

-----

Název entity:

Bábkové divadlo Na rázcestí

Jméno a postavení kontaktní osoby: Iveta Škripková, ředitelka

Adresa:

Skuteckého 14, 975 90 Banská Bystrica

Slovenská republika

-----

Název entity:

Divadlo v kufri

Jméno a postavení kontaktní osoby: Tomáš Plaszky, principal

Adresa:

Jantárová 10, 040 01 Košice

Slovenská republika

-----

Název entity:

SC UNIMA

Jméno a postavení kontaktní osoby: Ivan Gontko, prezident

Adresa:

Rudnayovo námestie 2, 81101 Bratislava

Slovenská republika

-----

Název entity:

Slovenské centrum tradičnej kultúry

Jméno a postavení kontaktní osoby: Vladimír Kysel, člen správní rady

Adresa:

Jána Stanislava 9, 841 05 Bratislava

Slovenská republika

-----

Název entity:

Gašparkovo

Jméno a postavení kontaktní osoby: Zuzana Balogová, předsedkyně sdružení

Adresa:

Rudnayovo námestie 4, Bratislava  
Slovenská republika

-----

Název entity:

Divadlo Teatro Carnevalo

Jméno a postavení kontaktní osoby: Juraj Hamar, principál

Adresa:

Starhradská 12, 851 05 Bratislava  
Slovenská republika

-----

Česká republika:

Název entity

Loutkové divadlo V Boudě

Jméno a postavení kontaktní osoby: Jiří Fiala, principál

Adresa:

Macháčkova 28, 318 00 Plzeň

Česká republika

-----

Název entity:

Loutková scéna Radost

Jméno a postavení kontaktní osoby: Eva Kalíšková, principál

Adresa:

U Mravenčí skály, Kosmonautů 1266, 386 01 Strakonice

Česká republika

Další relevantní informace: Spolek

-----

Název entity:

Loutkářský soubor Na židli

Jméno a postavení kontaktní osoby: Petr Záruba, předseda

Adresa:

Sídlíště Jana Patočky 1670, 511 01 Turnov

Česká republika

Další relevantní informace: Spolek

-----

Název entity:

Naivní divadlo Liberec

Jméno a postavení kontaktní osoby: Stanislav Doubrava, ředitel

Adresa:

Moskevská 32/18, 460 31 Liberec

Česká republika

Další relevantní informace: Loutkové divadlo

-----

Název entity:

Sdružení amatérských loutkářů Svazu českých divadelních ochotníků

Jméno a postavení kontaktní osoby: Aleš Pop, předseda Rady SAL

Adresa:

Hynaisova 11, 779 00 Olomouc

Česká republika

Další relevantní informace: Organizace sdružující amatérské loutkáře

-----

Název entity:

Společnost amatérské divadlo a svět

Jméno a postavení kontaktní osoby: Karel Tomas, statutární organ

Adresa:

Fügnerovo náměstí 5, 120 21 Praha 2

Česká republika

Další relevantní informace: Spolek organizující festival Loutkářská Chrudim

-----

Název entity:

Tatrmani

Jméno a postavení kontaktní osoby: Josef Brůček, předseda

Adresa:

Náves Z. W. Fixleyho 30, 391 72 Sudoměřice u Bechyně

Česká republika

Další relevantní informace: Spolek podporující loutkové divadlo

-----

Název entity:

Umělecká scéna Říše loutek (USŘL)

Jméno a postavení kontaktní osoby: Žofie Janatová - předsedkyně USŘL

Adresa:

Žatecká 1, 110 00 Praha

Česká republika

Další relevantní informace: Zapsaný spolek podporující loutkové divadlo, které provozuje loutkovou scénu a dětské studio

-----

Název entity:

Volné sdružení východočeských divadelníků

Jméno a postavení kontaktní osoby: Alexandr Gregar, předseda sdružení

Adresa:

Pospíšilova 365, 500 03 Hradec Králové

Česká republika

Další relevantní informace: organizace sdružující amatérské loutkáře



## 5. Zahrnutí prvku do soupisu

Reprezentativní seznam ICH Slovenska (dále jen národní seznam) je součástí Programu péče o tradiční lidovou kulturu, který vydalo Ministerstvo kultury SR v roce 2008. Odborným pracovištěm, které koordinuje a administruje proces tvorby národního seznamu, je Intangible Cultural Heritage Centre.

Návrhy na zápis jednotlivých prvků podávají společenství, skupiny, nevládní organizace, ale také jednotlivci, a to zpravidla jednou za rok. Poté se aktivně zúčastňují přípravy nominačního protokolu.

Nominace hodnotí komise složená z odborníků na ICH, kteří poskytují své doporučení Radě ministra pro ochranu ICH složené ze zástupců samospráv, institucí věnujících se ochraně ICH na profesionální úrovni, odborníků v dané oblasti, médií apod. Její členové jsou jmenováni na období dvou let a pravidelně se setkávají dvakrát do roka, aby prodiskutovali různé body týkající se ICH. Prvky zapisuje ministr kultury na základě doporučení Rady.

Rada dne 20. 8. 2013 doporučila zápis prvku Tradiční loutkářství na Slovensku do národního seznamu.

Oficiální vyhlášení se uskutečnilo na Ministerstvu kultury SR odevzdáním certifikátu příslušníkům komunity a zápisem do knihy, která je součástí národního seznamu.

Reprezentativní seznam ICH Slovenska:

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=5>

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=5953>.

Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky (dále jen národní seznam) byl zřízen Příkazem ministra kultury č. 41/2008 v platném znění v rámci implementace Úmluvy 2003.

O zápisu prvku do národního seznamu, který administruje Ministerstvo kultury, rozhoduje ministr kultury na základě doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu, která je jeho odborným poradním orgánem pro ICH.

Návrhy na zápis podávají spolky, vysoké školy, vědecko-výzkumné instituce, regionální pracoviště pro ICH, příspěvkové organizace zřizované Ministerstvem kultury, orgány veřejné správy, vždy však zásadně po předchozím projednání s dotčenými nositeli prvku. Zápis je možný jen s jejich svobodným, poučeným a předem daným souhlasem dle Metodického pokynu pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky, vydaným Ministerstvem kultury č.j. MK 70223 /2012 - ORNK ze dne 1. 12. 2012.

Návrh na zápis prvku „České loutkářství - lidové interpretační umění“ podal NIPOS. Národní rada pro tradiční lidovou kulturu ho projednala 11. 6. 2014 a propustila ho do dalšího kola posuzování a vyžádala si pro něj zpracování odborných posudků. Na jejich základě doporučila ministru kultury zápis prvku do

národního seznamu. Ten ho schválil 19. 12. 2014 (číslo spisu MK-S 163532014). Prvek byl zapsán do národního seznamu pod číslem 12/2014.

Seznam ICH ČR:

<http://www.mkcr.cz/en/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/the-list-of-intangible-elements-of-traditional-folk-culture-of-the-czech-republic-247963/>

[http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/seznam\\_nem\\_statku/seznam-nematerialnich-statku-tradicni-a-lidove-kultury-ceske-republiky-37400/](http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/seznam_nem_statku/seznam-nematerialnich-statku-tradicni-a-lidove-kultury-ceske-republiky-37400/)

## 6. Dokumentace

### 6.a. Příložená dokumentace (povinné)

doklad o souhlasu komunit (*rozuměj: s předložením nominace*), spolu s jeho překladem do angličtiny nebo francouzštiny, pokud je použitý jazyk komunity odlišný od AJ nebo FJ.

doklad prokazující, že nominovaný prvek je zahrnut do soupisu nehmotného kulturního dědictví na území překládajícího státu, jak je definováno v článku 11 a 12 Úmluvy; tento doklad musí obsahovat relevantní výpis ze soupisu v anglickém či francouzském jazyce a také v originálním jazyce, pokud je odlišný od Aj a Fj.

10 nedávno pořízených fotografií ve formátu s vysokou rozlišovací schopností

postoupení práv odpovídající fotografiím (formulář ICH-07-foto)

sestříhaný video film (od 5 do 10 minut), opatřený titulky jednoho z pracovních jazyků Výboru ((Aj nebo Fj), pokud použitý jazyk není angličtina nebo francouzština.

postoupení práv odpovídající nahranému video filmu (formulář ICH-07-video)

### 6.b. Seznam literatury (nepovinné)

BARTOŠ, Jaroslav. *Komedie a hry českých lidových loutkářů*. Praha: 1963.

BEZDĚK, Zdeněk. *Dějiny české loutkové hry do r. 1945*. Praha: 1983.

BLECHA, Jaroslav. 2011. *Specifikum, jazyk a umělecké hodnoty tradičního českého loutkového divadla – odkaz nebo anachronizmus?* In: *Stopy času*. 257-270. Brno: 2011.

BLECHA, Jaroslav. *Rodinná loutková divadélka, skromné stánky múz*. Brno: 2009.

BLECHA, Jaroslav. *Rodinná loutková divadélka, herectvo na drátkách*. Brno: 2013.

BLECHA, Jaroslav – JIRÁSEK, Pavel – JIRÁSEK, Václav. *Česká loutka*. Praha: 2008.

BOGATYREV, Petr. *Lidové divadlo české a slovenské*. Praha: 1940.

CESNAKOVÁ-MICHALCOVÁ, Milena. *Česko-slovenská bábková hra o Faustovi*. *Slovenské divadlo* 27 (1979): 1: 131-140.

- DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství*. Praha: 2004.
- DUBSKÁ, Alice – JIRÁSEK, Pavel – JIRÁSKOVÁ, Marie – MALÍKOVÁ, Nina – MIKLOVIČOVÁ, Lucie. *Obrazy z dějin českého loutkářství*. Praha a Chrudim: 2012.
- DVOŘÁK, Jan. *Herectví s loutkou*. Praha: 1997.
- HAMAR, Juraj. *Ľudové bábkové divadlo a bábkár Anton Anderle*. Bratislava: 2008.
- HAMAR, Juraj. *Hry ľudových bábkárov Anderlovcov z Radvane*. Bratislava: 2010.
- HAMAR, Juraj, ed. *Ľudové bábkové divadlo v Európe*. Bratislava: 2010.
- HAMAR, Juraj. *Ľudové bábkky v zbierke Antona Anderleho*. *Remeslo* 9 (2008): 3: 34-39.
- HLEDÍKOVÁ-POLÍVKOVÁ, Ida. *Komedianti – kočovníci – bábkari*. Bratislava: 2006.
- JIRÁSKOVÁ, Marie – JIRÁSEK, Pavel. *Loutka a moderna*. Praha: 2011.
- KNÍŽÁK, Milan. *Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v Českých zemích a na Slovensku od vystopovatelné minulosti do roku 1950*. Praha: 2006.
- LOUTKÁŘ. *Loutkářské periodikum, 1912 – dosud (dobové názvy)*.
- LUTHER, Daniel. 2000. *Ľudové divadlo*. In *Slovensko: Európske kontexty ľudovej kultúry*. Bratislava: 2000: 237-259.
- McCORMICK, John – PRATASIK, Bennie. *Popular Puppet Theatre in Europe, 1800-1914*. Cambridge: 2004.
- NAŠE LOUTKY. *Loutkářské periodikum, 1923–1938*.
- PREDMERSKÝ, Vladimír. *Dejiny bábkového divadla na Slovensku do roku 1950*. Praha: 1985.
- Revue PUCK. *La Marionnette et les autres arts. Collections et Collectionneurs*. Montpellier 2012.
- RICHTER, Luděk. *Padesát loutkářských Chrudimí*. Praha: 2001.
- VEDRALOVÁ, Hana. *Papírové divadlo jako specifická část české loutkářské tradice*. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, studijní obor: Arts Management, vedoucí diplomové práce: Zuzana Malcová. Praha: 2014.
- VOJTÍŠKOVÁ, Zuzana ed. *Živé dědictví loutkářství*. Praha: 2013.
- ŽABKOVÁ, Soňa. *Tradície bábkarstva na Slovensku*. *Knižnica* 7 (2006): 9: 60-69.
- ŽABKOVÁ, Soňa. 2001. *Významné osobnosti v dejinách bábkarstva v Banskej Bystrici*. In *Banská Bystrica – osobnosti v dejinách mesta*. Banská Bystrica: 2001: 168-175.

## 7. Podpis jménem signatářského(ých) státu(ů)

### **Slovenská republika**

*Jméno:*

**Marek Mad'arič**

*Funkce:*

ministr kultury

*Datum:*

*Podpis:*

### **Česká republika**

*Jméno:*

**Daniel Herman**

*Funkce:*

ministr kultury

*Datum:*

*Podpis:*